

היום נלמד בעזרת ה':

שקלים דף ג

מתקנים את הדרכים וכו': מדובר בדברים המותר לעשותם בחול המועד.

דיני מכות: לדון את החייבים מלקות על שעברו על לאו דאורייתא.

ערכין: האומר 'ערך פלוני עלי' משלם את הערך שקבעה התורה. **חרמים:** אדם שהקדיש מנכסיו בלשון 'חרם', הרי זה ניתן לכהנים או לבדק הבית.

מפרקים את המנעל מעל גבי האימוס: אימוס = תבנית בצורת נעל שעל גבה היו עושים את המנעלים, אבל אסור להחזיר את הנעל לאימוס לפי שזה 'מעשה אומן' האסור בחול המועד.

בית השלחין: שדה הצמאה למים ולא די לה במי גשמים.

ומציינים על הקברות בחול המועד, לפי שזה בכלל 'צרכי רבים' המותרים בחול המועד. **קושיא:** והרי כבר ציינו אותם באדר (כפי שנאמר במשנתנו)? **תירוץ:** מדובר שירד גשם שוטף ומחק את הציון.

ויוצאים אף על הכלאיים בחול המועד. **קושיא:** והרי כבר יצאו באדר (כפי שנאמר במשנתנו)? **תירוץ:** מדובר בשנה שהגידולים התחילו לצמוח באיחור, ולכן שלוחי בית דין יוצאים שוב בפסח לבדוק.

מניין לציון: הגמרא מבררת מניין לומדים שצריך לציון את הקברות:

1) מכך שנאמר במצורע 'וטמא טמא יקרא' כלומר שעליו להזהיר את האנשים שהוא טמא, ומכך לומדים שעושים ציון על הקבר וכאילו שהטומאה קוראת לפרוש ממנה.

2) מכך שנאמר לעניין מלחמת גוג ומגוג **"וְעָבְרוּ הָעֹבְרִים בְּאֶרֶץ יִרְאֵה עֲצָם אָדָם וּבְנָה אֶצְלוֹ צִיּוֹן עַד קְבְרוֹ אֲתוֹ הַמְקַבְרִים אֶל גֵּיא הַמּוֹן גּוֹג"** כלומר שהולכי דרכים העוברים ורואים עצם אדם מאנשי גוג ומגוג שמתו ללא קבורה, בונים אצלו ציון כדי שידעו הטהורים להיזהר.

(המשך בדף הבא ↓)

הגמרא מבארת: עָצָם - מכאן שמציינים על העצמות אפילו אם אין עליהם בשר, משום שהם מטמאות באוהל אם יש בהם שיעור של רובע הקב. **אָדָם** - מכאן שמציינים גם על שדרה וגולגולת, משום שהם מטמאות באוהל אפילו אם אין בהם שיעור רובע הקב. **וּבְנֵהָ** - מכאן שמציינים על אבן קבועה שעל הקבר, אבל לא על אבן תלושה שיכולה להתגלגל למקום אחר ויסברו ששם הטומאה ולא במקום האמיתי. **אָצְלוּ** - שמציינים את הציון במקום טהרה כלומר לפני מקום הטומאה, משום שאם יציין במקום הטומאה ממש יש לחשוש שמא רק כשיגיע למקום הטומאה הוא יבחין בציון, ונמצא שהוא כבר נטמא והציון לא הועיל לו. **צִיּוּן** - מכאן שמציינים את הקברות.

ומצא אבן אחת מצוינת: מי שהלך בדרך ומצא אבן אחת מצוינת, אף על פי שלא עושים כך כפי שלמדנו לעיל (= שמציינים את הציון במקום טהרה כלומר לפני מקום הטומאה), אנו לא אומרים שהאבן נמצאת במקום טהרה אלא המאהיל על האבן טמא, שאנו אומרים שהמת נמצא תחת האבן. ואם היו שתי אבנים מצוינות ויש ביניהם רווח, המאהיל עליהם טהור, אבל המאהיל ביניהם טמא, לפי שצינו אותם כדן (= במקום טהרה) ולכן הניחו שתי אבנים כדי לציין שהטומאה נמצאת ביניהם. ואם המקום שבין שתי האבנים היה חרוש, הרי ששתיים נידונות כאבנים יחידות וביניהם טהור לפי שלא חורשים את מקום הטומאה, אבל על גביהם טמא לפי שאנו חוששים שמא יש מת תחת כל אחת מהאבנים.

אין מציינים על הבשר של המת, שמא התעכל הבשר ואין ממנו כזית ואינו מטמא.

רבי יוסטא בר שונם שאל את רבי מנא: מדוע לא מציינים על הבשר, והרי יתכן שמישהו יעבור עליו לפני שיתעכל הבשר ויטמאו טהרותיו? **תירוץ:** עדיף שיתקלקלו בו לשעה - כלומר שיעברו שם אנשים ויטמאו טהרותיהם ללא ידיעתם לזמן מועט עד שיתעכל הבשר, ולא יתקלקלו בו לעולם - כלומר אם תציין את המקום הנ"ל, יחשבו לעולם שהטומאה עדיין שם, וישרפו ללא צורך את הקדשים שיעברו שם בשוגג (אסור לשרוף קדשים טהורים).

הלכה ב - משנה: בתחילה היו שלוחי בית דין עוקרים את הכלאים ומשליחים אותם בשדות, בשלב מאוחר יותר היו משליכים אותם למקומות אחרים, ובשלב מאוחר יותר היו מפקירים את השדה של מגדלי הכלאים. הגמרא תבאר את השלבים.

גמרא: הפקר ב"ד הפקר: הגמרא מבררת מהו המקור לכך שיש כח לחכמים להפקיר את ממונם של אחרים.

(המשך בדף הבא ↓)

מניין שהיא פטורה מהמעשרות: הכח של חכמים להפקיר לא רק את רכוש הבעלים, אלא גם את המעשרות שהיו אמורים להגיע לכהנים והלויים. דבר זה נלמד מהמשנה בעניין עיבור השנה. מכיון ששנת החמה ושנת הלבנה אינם תואמות (שנת השמש יתירה 11 יום), נצטוינו מהתורה 'לשמור את חודש האביב' כלומר לדאוג שחודש ניסן (של הלבנה) יחול תמיד בתקופת ניסן (של החמה). לצורך כך צריך לעבר את השנה אחת לשלוש שנים בחודש נוסף (אדר ב').

המשנה אומרת שלא מעברים את השנה כשהיא שנת שמיטה, ולא כשהיא שנה שמינית של מוצאי שמיטה. הסיבה לכך כי בשנת שמיטה לא מומלץ להוסיף חודש נוסף של שביתה מעבודת הקרקע ומחסור בתוצרת הארץ, ואילו בשנה שמינית לא מומלץ להוסיף חודש נוסף עד שיותר לאכול מהחיטה החדשה, האסורה באיסור 'חדש' עד שיעבור עליה פסח.

אמנם אם כן עיברו אותה – היא מעוברת. נמצא שרבנן הוסיפו חודש של שנת שמיטה שכל תוצרת גידוליה הם הפקר הפטורים ממעשרות, מכאן שכח בידם לעשות זאת.

עד שלא התיר רבי: כל המניעה לעבר את שנת השמיטה – רק כל זמן שלא התיר רבי להביא ירקות מחו"ל (וזאת מחשש שלא יביאו עם הירקות מעפר חו"ל, והרי 'עפר ארץ העמים' מטמא במגע ומשא), אבל כשהותר להביא ירקות אין חשש למחסור תזונתי.

שהיו השנים כתיקונם: כל המניעה לעבר את השנה השמינית – רק כאשר היו השנים כתיקונם שהיתה התבואה מספיקה לצמוח כל צורכה עד ניסן, אבל כאשר לא תספיק להבשיל, בלאו הכי אין האיסור באכילת חדש מונע את אכילתה.

א"ר אבון אין מן הדא: רבי אבון דוחה את הראיה שהפקר ב"ד הפקר גם למעשרות – מעיבור השנה, מכיון שהתורה נתנה במפורש את הכח לחכמים לעבר את השנה כאמור. אלא הראיה מגדיש שלא לוקט תחתיו.

גדיש שלא לוקט תחתיו: בעל שדה שהניח גדיש מעל 'לקט' של עניים שלא לקחו אותו – קנסו אותו חכמים שכל השיבולים הנוגעות בקרקע שייכות לעניים. כי יש כח בידם להפקיר את רכושו.

דב"ש היא: נחלקו ב"ש וב"ה האם 'הפקר לעניים' בלבד - נחשב הפקר וממילא אין העניים צריכים להפריש מעשרות, או דווקא הפקר לכל העולם, אבל 'הפקר לעניים' עדיין לא מפקיע מהם את חובת המעשרות. הגמרא מבארת שהדין הנ"ל של גדיש אינו

(המשך בדף הבא ↓)

דווקא לשיטת ב"ש הסוברים 'שהפקר לעניים הפקר', אלא אפילו לשיטת ב"ה, בגלל הקנס שקנסוהו חכמים. מכאן שיש כח לחכמים להפקיר גם ממעשרות.

הלכה ג – משנה: בחמישה עשר: באדר היו יושבים חלפנים בשולחנות במדינה, בשביל לקבל את מחצית השקל מידי העם.

כל קטן שהתחיל אביו: לתת מחצית השקל בעבורו – שוב אינו פוסק אביו מלתת בעבורו בשנים הבאות (עד שיגדל ויהיה בן עשרים).

אין ממשכנים את הכהנים: זו דעת תנא קמא שכהנים חייבים לתת אך לא ממשכנים אותם. אבל דעת רבי יהודה שכהנים אינם חייבים לתת, אך אינם חוטאים אם יתנו. שהיה מקום לחשוב שאם אינם חייבים לתת - אם יתנו הרי זה כמו קרבן יחיד, והרי מהכסף שנאסף קונים קרבנות ציבור. והתשובה היא שהכהנים תורמים את זה בעין יפה לציבור. רבי יוחנן בן זכאי גם כן חולק על רבי יהודה, ומסביר את טעותם של הכהנים.

'וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל': פסוק זה מלמד שמנחת כהן אינה נאכלת לכהנים (בשונה משאר המנחות). מכאן למדו הכהנים שכיון שקרבנות ציבור כלחם הפנים, שתי הלחם, ועוד נאכלים לכהנים – בהכרח שאין להם שותפות בהם, כי אחרת היה עליהם איסור באכילתם. אך זו טעות מכיון שרק מנחה השייכת כולה לכהן בלבד אינה נאכלת, ולא כשהוא שותף עם הציבור בה.

גמרא: אין ממשכנים את הקטנים: אבל משמע שתובעים מהם מחצית השקל. וזה דווקא כשהביאו ב' שערות – כלומר שנהיו גדולים לענין חיובי התורה, אך נשאר 'קטנים' לענין מחצית השקל – עד שיגיעו לגיל עשרים, שאז ממשכנים אותם.

כינו מתניתין: למדנו במשנה שלא ממשכנים את הכהנים מפני 'דרכי שלום', הגמרא מבארת שהכוונה מפני 'דרך הכבוד' - כלומר בגלל שאנו מכבדים אותם כי עבודת המקדש עליהם, או בגלל מצוות 'וקדשתו'.

זה יתנו: 'זה' בגימטריא 12, כלומר כל השבטים צריכים לתת כולל הכהנים.

כן משיבים חכמים לרבי יהודה: חכמים סוברים כמו רבי יוחנן בן זכאי שהכהנים חייבים לתת, והם מקשים על רבי יהודה - הסובר שהם פטורים אבל אם נתנו אינם חוטאים - הרי אם הכהנים פטורים אסור להם לתת כי אז הם יקלקלו את קרבן הציבור,

שהרי כאמור ישנו חילוק בין מנחת ציבור למנחת כהן – כמו שיש חילוק בין חטאת יחיד שמתה לחטאת ציבור שלא מתה.

וקשיא: הגמרא מקשה בתוך הדברים – קושיא על עצם הקושיא. ומיד שבה להמשך הדיון.

והוא מוטיב לן: רבי יהודה משיב לחכמים: שמכיון שמסר הכהן את הכסף לציבור, אין המנחה שנקנית בכסף זה כבר מנחת כהן אלא מנחת ציבור. **וחכמים משיבים לו:** אם כך מדוע אין נותנים הכהנים לכתחילה את הכסף?

כתיב כל העובר על הפקודים: בפסוק זה תלויה המחלוקת. האם הכוונה למי שעבר בים סוף – כל ישראל, או הכוונה למי שעברו לפני משה להימנות במנין – רק ישראלים ולא שבט לוי.

הלכה ד – משנה: אם שקלו הנשים העבדים והקטנים מקבלים מהם, ובתנאי שימסרו את זה יפה לציבור.

אבל אין מקבלים מהגוי והכותי. וכן לא מקבלים מהם קרבנות הבאים לטהרה - כמו קיני זבים ויולדות (אפילו שנוהגים בכותים דיני טהרה), ולא קרבנות הבאים לכפרה - כמו חטאות ואשמות (על עבירות של ז' מצוות בני נח כמו עבודה זרה או גזל). ורק נדרים ונדבות **למזבח** מקבלים מהם, אך לא לבדק הבית. וכך מפורש בספר עזרא שלא קיבלו מהם נדבה לבנין הבית.